

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ ДОЦ. Д-Р СИЛВИЯ АЛЕКСАНДРОВА-ЯНКУЛОВСКА, Д.М.

за гл. ас. Макрета Тодорова Драганова, д.м., кандидат в конкурс за доцент по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията” (шифър 03.01.53) за нуждите на катедра „Медицинска етика, управление на здравните грижи и информационни технологии” към Факултет „Обществено здраве” при МУ-Плевен (обявен в ДВ, бр. 7 от 24.01.2014 г.)

Съгласно Заповед № 758/14.04.2014 г. на Ректора на МУ-Плевен съм определена за член на Научното жури по посочената процедура като вътрешен член за МУ-Плевен, а на първото неprisъствено заседание на Научното жури съм избрана за рецензент по конкурса.

Биографични данни за кандидатката

Макрета Тодорова Драганова е родена 1965 г. През 1987 г. завършва Полувисш медицински институт – Плевен, по специалността „Медицинска сестра общ профил”. В периода 1988-1996 г. работи като медицинска сестра в Неврохирургично отделение на УМБАЛ „Д-р Георги Странски” – Плевен. През 1991 г. започва задочно обучение в Югозападен университет „Неофит Рилски”- Благоевград по специалността „Педагогика на обучението по техника и технологии” и през 1996 г. придобива образователно-квалификационна степен „магистър” - инженер-педагог. Същата година след конкурс заема длъжността „преподавател по практика” в Медицински колеж-Плевен на студенти от специалността „Медицинска сестра”. През 1998 г. е избрана за асистент за нуждите на новосъздадената специалност „Управление на здравните грижи”, на основата на която през м.май 2005 г. е формиран Факултет „Обществено здраве”. Преминава закономерно през ниво на старши асистент (2003-2005 г.) и от 2006 г. досега е главен асистент в катедра „Медицинска етика, управление на здравните грижи и информационни технологии”. През 2002 г. по линия на следдипломното обучение придобива специалност „Медицинска педагогика” в МУ-София. В периода 2001-2003 г. завършва втора магистратура по „Здравен мениджмънт” в МУ-Плевен. През м. май 2014 г. ѝ предстои държавен изпит за втора специалност „Медицинска информатика и здравен мениджмънт”.

През 2013 г. гл. ас. Макрета Драганова защитава успешно дисертационен труд на тема „Управление на ресурса време на ръководните кадри по здравни грижи в лечебните заведения” и придобива образователната и научна степен „доктор” по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията”.

Кандидатката в конкурса е приложила солиден доказателствен материал за непрекъснато повишаване на професионалната си квалификация: има проведени 16 курса и специализации, голямата част от които с участие на чуждестранни специалисти. В периода 2006-2008 г. завършва летни училища в Йорк, Маастрихт, Дъблин и Турку в рамките на докторската програма на Европейската академия по сестрински науки.

Гл. ас. Макрета Драганова е сред основателите на специалността „Управление на здравните грижи” и има съществен принос за нейното утвърждаване в МУ-Плевен. Води интензивно преподаване по профилните дисциплини „Управление на здравните грижи”, „Медицинска педагогика”, Методика на преподаването по практика”, както и участва в редица други задължителни и избираеми модули.

Макрета Драганова е активен член на академичната общност на МУ-Плевен: представител на нехабилитираните преподаватели в Общото събрание на Университета; дългогодишен член на Факултетния съвет на Факултет „Обществено здраве” и негов секретар; секретар на комисията по Етика на научно-изследователската дейност.

На национално ниво тя е член на Ръководството на Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи, където работи активно като Председател на комисията по професионална етика.

Членува в Съюза на учените в България, в Научното дружество по медицинско образование, в Европейската асоциация по обществено здраве и Европейската асоциация по здравен мениджмънт.

Владее много добре руски език и ползва специализирана научна литература на английски език. Има добра компютърна грамотност.

Оценка на научната дейност на кандидатката

Представен е списък от **78 заглавия** на научни трудове, разпределени по групи както следва:

А. Научна дейност – 56 заглавия, от които:

- Свързани с докторската дисертация – **7 труда** (вкл. автореферат);
- Несвързани с докторската дисертация – **49 труда**, както следва:

- = публикации в чужбина – **4 броя**;
- = статии в научни списания в България – **19 труда**;
- = пълнотекстово отпечатани доклади в рецензирани сборници от научни форуми в България - **17 броя**;
- = разширени резюмета от научни прояви в чужбина – **9 броя**, от които 6 са отпечатани в списания с импакт фактор.

Б. Научната активност на кандидатката е представена с **22 заглавия** на резюмета от научни прояви в България, а документите на кандидатката са приложени сертификати за нейното лично участие в съответните научни форуми.

Разпределението на общия брой научни трудове по място на кандидатката в авторските колективи свидетелства за висок личен принос:

- самостоятелен и първи автор в 39 труда (50%);
- втори и последващ автор – 39 труда (50%).

Публикациите в списания у нас са в профилирани и авторитетни научни издания в областта на социално-медицинската наука: списание „Здравни грижи" (5 броя), Социална медицина (5 броя), Здравен мениджмънт (3 броя), Сестринско дело (2 броя).

Разпределението на научните трудове по времеви периоди говори за закономерно постепенно израстване на кандидатката. Само 4 заглавия са под печат към датата на подаване на документите за конкурса.

Научните трудове на гл. ас. Макрета Драганова могат да се разпределят в четири тематични направления:

1. Управление на здравните грижи
2. Сестрински процес и сестринска диагноза
3. Документиране на здравните грижи
4. Управление на времето

Управлението на здравните грижи е приоритетна област на научните интереси на М. Драганова през целия период на нейното кариерно израстване. В редица научни трудове задълбочено и систематично се представя световният и европейски опит в областта на моделите за организиране на здравните грижи, разглежда се ролята на медицинската сестра за подобряване на качеството на здравните грижи (№ 31, № 32, № 64, № 73, № 74).

На основата на конкретни проучвания сред професионалистите по здравни грижи са анализирани мотивите за повишаване на професионалната

квалификация, придобиването на по-висока образователно-квалификационна степен и възможностите за прилагане на нови подходи и средства в обучението по управление на здравните грижи (№ 41, № 60, № 63, № 70).

В една от последните си публикации кандидатката разглежда спецификата на управленския труд на ръководителите по здравни грижи като важна част от мениджърския екип на лечебните заведения и извършва задълбочен теоретичен анализ и обобщения на основата на 32 литературни източника (№ 30).

В качеството си на Председател на комисията по професионална етика към Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи, гл. ас. Макрета Драганова насочва вниманието си към значимостта на етичните норми в поведението на здравните специалисти за осигуряване на качествени здравни грижи (№ 38, №44).

От самото начало на академичното си развитие на гл. ас. М. Драганова насочва също научните си интереси към **сестринския процес и диагностиката в сестринската практика**, каквато е темата на дипломната ѝ работа в магистърската програма по „Управление на здравните грижи“. Проучени са теоретичните постановки на сестринския процес и международния опит в приложението му и на тази основа са анализирани възможностите за приложението му в България. Подчертана е ролята на сестринския процес като важен подход за повишаване на качеството на здравните грижи (№ 10, № 17, № 24, № 40, № 77). В две публикации М. Драганова разглежда същността на процеса на разработването на план за сестринските грижи и ролята му за повишаване качеството на грижите при всеки отделен пациент (№ 19, № 45).

В редица публикации кандидатката разглежда интересния проблем за същността на „сестринската диагноза“ като подход с дълги традиции в сестринската практика в развитите страни, мястото на сестринската диагноза в сестринския процес, отличителните ѝ черти от лекарската диагноза и възможностите за въвеждането ѝ в сестринската практика у нас. Тук се отнасят трудове №13, № 14, № 65, № 67, № 71 и др.

В разработването на това научно направление М. Драганова е безспорно пионер и не случайно с реструктурирането на сестринското образование в бакалавърската програма за специалността „медицинска сестра“, както и в следдипломното обучение на сестринските кадри вече се отделя подобаващо място на въпросите на сестринския процес, сестринската диагноза и плана за грижи в процеса на предоставяне на грижите. Самата кандидатка е автор на

избираем модул „Сестрински процес и сестринска диагноза“ в учебния план на специалността „Управление на здравните грижи“, който се реализира успешно през последните 7-8 години.

Третото тематично направление в научната дейност на гл. ас. М. Драганова е **документирането на здравните грижи в сестринската практика**, на което са посветени значителна част от публикациите. Представено е историческото развитие на сестринската документация и международният опит в документирането на здравните грижи като необходимо условие за прилагането на сестринския метод като научно-обоснована методология за предоставяне на сестрински грижи (№ 13, № 16, № 17, № 18, № 74). На основата на проучване на мненията на действащи медицински сестри са анализирани възможностите за приложение на специализирана и унифицирана документация в сестринската практика у нас (№ 22, № 29, № 35, № 76, № 78, № 77).

Проучен е международният опит в разработването на класификации на дейностите в сестринската практика и се прави заключение, че изучаването на този проблем трябва да бъде застъпено още в базовото сестринско образование, за да отговорим на европейската и световна практика в областта на сестринските грижи (№ 15, № 42, № 62, № 71).

Управление на времето е четвъртата приоритетна област в научната дейност на гл. ас. Макрета Драганова. Отделни публикации по този проблем са направени още в началните години на кариерното развитие на кандидатката (напр. № 12). Обаче, изучаването на проблемите на ефективното управление на времето на ръководните здравни кадри се оформя като приоритетно направление в научната дейност на М. Драганова в последните три години (№№ 2-7) и достига своя връх в разработването и успешната защита на нейния дисертационен труд (№1). Приносен характер има проведеното комплексно изследване сред 658 професионалисти по здравни грижи в 14 лечебни заведения за болнична помощ чрез използване на разнообразни методи, ориентирани към времето като ресурс, на базата на което са предложени за първи път у нас класификации на дейностите на ръководителите по здравни грижи в лечебните заведения за болнична помощ в съответствие с Международната класификация на сестринската практика. Използването на унифицирани класификации на дейностите създава възможност за остойностяването им, за обективно регистриране на труда на професионалистите по здравни грижи и съответно диференцирано заплащане, което би повишило тяхната мотивация. Разработен е и набор от средства и

оригинален алгоритъм за ефективно управление на времето на ръководителите по здравни грижи.

Кандидатката М. Драганова представя акуратно подготвена и обективна авторска справка за приносите на своите научни трудове, която приемам без възражения.

Доказателство за теоретичната и практическа стойност на трудовете на гл. ас. М. Драганова и положителното им възприемане от професионалната общност у нас са откритите 21 цитирания (18 цитирания в български източници по данни на Централна медицинска библиотека и 3 допълнителни открити от кандидатката).

Общият импакт фактор на трудовете на М. Драганова е 15.059.

Оценка на преподавателската дейност

Гл. ас. Макрета Драганова има над 15 години преподавателски стаж в МУ-Плевен, а преди това – още 2 години в Медицински колеж-Плевен. Има призната специалност по „Медицинска педагогика“ и завършена специализация по „Медицинска информатика и здравен мениджмънт“, по която предстои държавен изпит. Тя е водещ преподавател по основните задължителни управленски и педагогически профилиращи дисциплини в програмите за ОКС „бакалавър“ и „магистър“ на специалността „Управление на здравните грижи“, както и организацията и провеждането на преддипломния стаж и държавните изпити по управленски и педагогически дисциплини. Гл. ас. М. Драганова участва също в преподаването при ОКС „бакалавър“ редовно обучение в специалностите „Опазване и контрол на общественото здраве“ и „Медицинска рехабилитация и ерготерапия“. Има значителна учебна натовареност - през последните 3 години средно над 500 екв. часа за учебна година.

Лични впечатления

Познавам много добре личните и професионални качества на гл. ас. Макрета Драганова, с която работя заедно близо 15 години. Тя е изключително отговорна, мотивирана и изцяло отдадена на преподавателската си работа. Проявява непрекъснато стремеж към усъвършенстване и прилагане на нови подходи в преподаването. Ценя високо нейната скромност и възискателност към себе си. Притежава отлични качества за работа в екип и за комуникации с академичния състав и със студентите от различните специалности и форми на обучение.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Гл. ас. Макрета Драганова се представя със значителен брой реални публикации, значителен брой цитирания у нас и достатъчен общ импакт фактор. Публикациите ѝ обхващат широк кръг проблеми в областта на здравните грижи. Голяма част от научните трудове съдържат теоретични и приложни приноси. Кандидатката има значителен преподавателски опит при различни категории здравни професионалисти и определен принос в развитието на специалността „Управление на здравните грижи“ в МУ-Плевен.

По всички наукометрични критерии (брой публикации общо, брой публикации в чужбина, първи и самостоятелен автор, брой цитирания и общ импакт фактор), заложи в Правилника за развитието на научния състав в МУ-Плевен, гл. ас. Макрета Драганова удовлетворява напълно изискванията за академичната длъжност „доцент“.

Това ми дава основание напълно убедено да предложа на почитаемото Научно жури да присъди на гл. ас. МАКРЕТА ТОДОРОВА ДРАГАНОВА, доктор по медицина, академичната длъжност „доцент“ по научната специалност "Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията" за нуждите на сектор „Управление на здравните грижи“ при катедра „Медицинска етика, управление на здравните грижи и информационни технологии“ при ФОЗ на МУ-Плевен.

Рецензент:

(Доц. д-р С. Александрова-Янкуловска, д.м.)

22 април 2014 г.